

p o r t f o l i o

B Á N
M I K L Ó S

2010-2019

FORMATERVEZÉS · DESIGN

Design, grafikai tervezés, airbrush váz festés: Bán Miklós
Design, graphic design, airbrush graphic: Miklós Bán

Design, virtuális modellezés, grafikai tervezés: Bán Miklós

Design, virtual modelling, graphic design: Miklós Bán

WATCHES

H U N G A R Y

Formatervezés, grafikai tervezés: Bán Miklós

Design, graphic design: Miklós Bán

Mindig is szerettük az órákat. Vettünk újat, régít, kerestük az igazit. Sok szép óra fordult meg a kezünkben és a kezünkön, még többet megbámultunk. Igyekeztünk egyre többet megtudni erről a csodáról, amely léteivel - nem túlzás - megváltoztatta a világot és valahogy azt éreztük, hogy „bennünk” is van egy.

Az elmúlt években - miközben egyre jobban elmélyedtünk az órák világában - hirtelen összeállt a kép. Láttunk sokfélét, tudjuk már, hogy mi, hol és hogyan készül, ismerjük a kiváló mestereket.

Elérkezett tehát az idő, hogy nekilássunk a műnek. És hamar megjött az ihlet is.

Az íjászat az összpontosítás, az önuralom, a türelem művészet; minthogy halálpontos időzítés kell hozzá, rokona az időmérésnek, annak a szükségletünknek, hogy magunkat felkészítsük arra, amikor eljön az idő. Ráadásul a mi honfoglalás kori reflexíjünk - funkcionalitása és praktikuma mellett - rendkívül szép, mutatós is. Jellegzetes formája a kapcsolódó nyílvesztő- és nyílhegymotívumokkal együtt gazdag lehetőségeket kínál.

A TERV:

Alapötletként az óratokot két reflexíj motívum fogja közre. A tok megjelenése ezáltal rendkívül egyedivé vált, nem ismerünk hasonló megoldást. A motívum zsenialitása, hogy anélkül használható, hogy öncélúvá válna. Következésképpen végighalad a design-elemeken, ugyanakkor az óra - mint használati tárgy - szigorúan funkcionális marad.

A számlapon a négy égtáj felé fordított négy íj látható. A mutatók nyílvesztőket formáznak. A számlap indexei honfoglaláskori magyar és hun nyílhegyek formáit mintázzák.

AZ ÓRA SZERKEZETE:

Már a tervezéskor figyelembe vettük, hogy egy valós használati tárgy készül. A tok méretének, arányainak megválasztásánál és a számlap megrajzolásánál igyekeztünk „a földön járni”. Ezért választottuk a neves gyártók által használt (ugyanakkor kis példányszámban is hozzáférhető) svájci ETA gyártmányok közül a 2897, 2892A2, 2895-1, 2894-2 szerkezeteket. A nyitott (skeleton) változathoz egyedileg átalakított mechanikát használunk majd. A tok kialakítása lehetővé teszi a ma már kötelezően elvárt vízállóságot.

A szerkezet rögzítéséről gondoskodó gyűrűt design elemként is felhasználjuk, szignónk, Bán és Borsi Miklós Magyarország szerepel rajta, és itt kap helyet a széria és a sorszám is.

A TERV MEGVALÓSÍTÁSA:

Két kis példányszámú széria gyártását tervezzük.

A **BMB HAGYOMÁNY** sorozat klasszikus arányrendekkel, nyílhegy indexekkel, arab számjegyekkel készül majd.

A **BMB ÖRÖKSÉG** kollektív tagjain minden tipográfia és számjegy a hagyományos jobbról balra olvasható székelő rovásírás betűivel és ligatúráival jelenik meg.

Az óra tervezésekor igyekeztünk minden olyan szempontot figyelembe venni - a szakma legkiválóbb mestereinek véleményét meghallgatva és tanácsait megfogadva - hogy az elkészült tárgy méltó versenytársa lehessen bármely kategóriájabeli svájci óráknak.

[A rugalmas visszacsapódás gyorsító erejét hasznosító íj nemcsak a csaták kimenetelét meghatározó fegyver volt, hanem mindennapi használati eszköz is az élelemszerzés és a védekezés terén.

A megfeszítés során a külső ívre húzóerő, a belső ívre pedig nyomóerő hatott. A kb. 50 ezer évvel ezelőtt megjelent hosszú íjak évszázadok során szinte semmit sem változtak. Krisztus előtt 600-300 körül a szkíták szakították a hagyománnyal, amikor feltalálták a visszacsapó íjat. Ebből fejlődött ki a hun és magyar reflexíj, mely jóformán az egyetlen, de igen hatásos fegyvere lett a lovas nomád népeknek.

A magyarok fegyvere az összetett, kompozit reflexíj volt. Szinte azonos a szkíta-szarmata, a hun és az avar íjakkal és távolabbi rokonságban állt a mongol íjakkal. Az összetett reflexíj több rétegből áll. Felajzás előtt görbülete ellentétes. Mivel az íjat használat előtt ajzották fel, ebben az állapotban még kifeszítés nélkül is jókora energia halmozódott fel. A hagyományos merevszarvú reflexíj teste több anyag vegyítéséből állt össze. A karok belső magja fa, az íj cél felé néző oldalát állati inakból, ló, szarvasmarha lábában található hosszú inak borították. Ez az anyag sokkal jobban viselte a feszítőerőt, mint a fa. Az íjkarok belső fedőrétege szaru, amit szarvasmarhák (pl. magyar szürkemarha) vagy kecskefélék tülkéből nyertek. Ez a szaruréteg jobban ellenállt a hajlítás során a hasi oldalon jelentkező nyomó igénybevételnek, mint a keményfa. Az összetett íjak jellemzője a rugalmas karokra erősített merev íjszarv, ami erőnként viselkedve megkönnyítette az íjkarok meghajlítását az íj megfeszítésekor. Az íjszarvak keményfából készültek, egyes esetekben szaru vagy csont borítással, amelyek a szarv merevítésén kívül díszítő funkciót is elláttak. Ez a szaru vagy csontborítás az íj markolati részén is megjelenhetett, védelmet nyújtva a markolatnak a nyílvesztő kilövésekor jelentkező koptató hatással szemben. Ezekkel a fegyverekkel kb. 25 kg feszítőerőt lehetett elérni, a nyílvesztőt kb. 200, 250 méterre voltak képesek elrepíteni. 150, 180 méterre célzott lövésekre volt alkalmas, 7-8 másodperc alatt akár 3 lövést is képesek voltak leadni.]

Borsi Miklós

BMB
WATCHES

Bán Miklós

Modell: BMB 121

Modell: BMB 113

Modell: BMB 411, Tachimetre

Modell: BMB 413

Modell: BMB 411
acél, automata, kronográf
steel, automatic, chronograph

Modell: BMB 412
arany, automata, kronográf
gold, automatic, chronograph

Modell: BMB 413
vörösarany, automata, kronográf
rose gold, automatic, chronograph

ETA 2894-2

12 1/2'''
Ø 28,00 mm

Modell: BMB 413
vörösarany, automata, kronográf
rose gold, automatic, chronograph

Modell: BMB 413-2

Modell: BMB 413-3

Modell: BMB 423-3

Modell: BMB 423-4

Modell: BMB 423-5

Modell: BMB 433-4

Modell: BMB 443

Modell: BMB 443-2

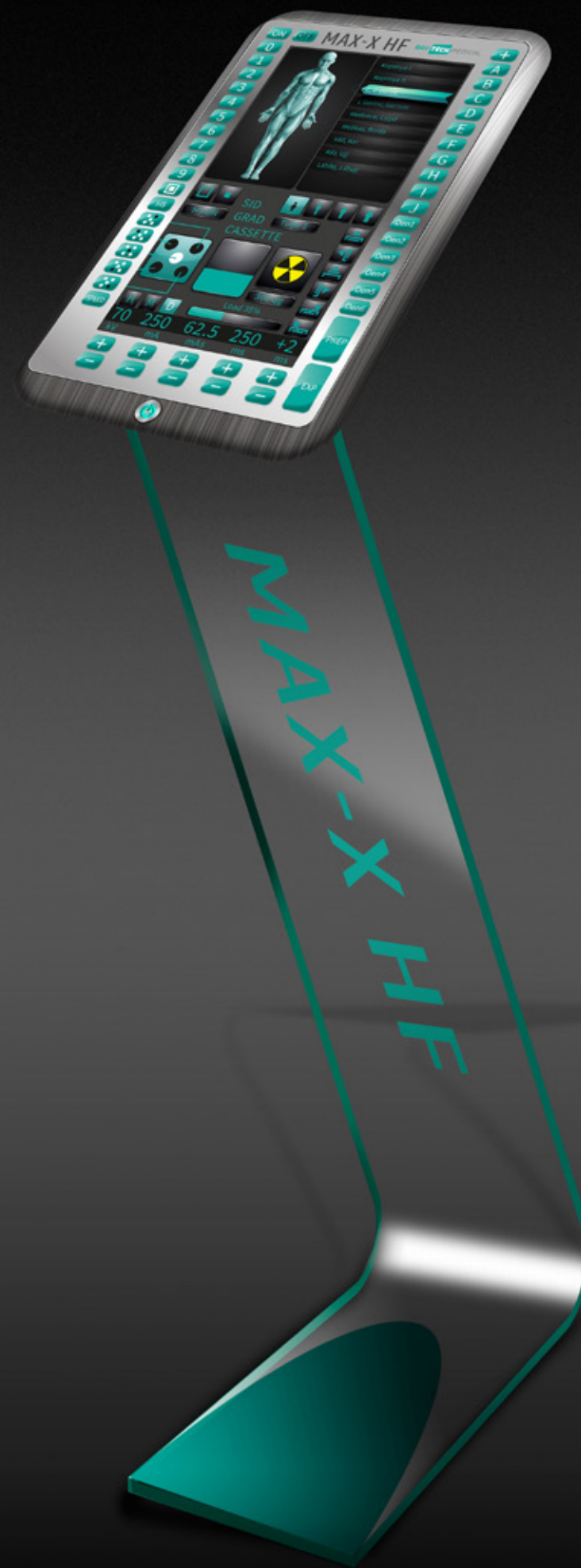
Modell: BMB 454
kompozit karbon-titánium, automata, kronográf, tachymetre
composite carbon-titanium, automatic, chronograph, tachymeter

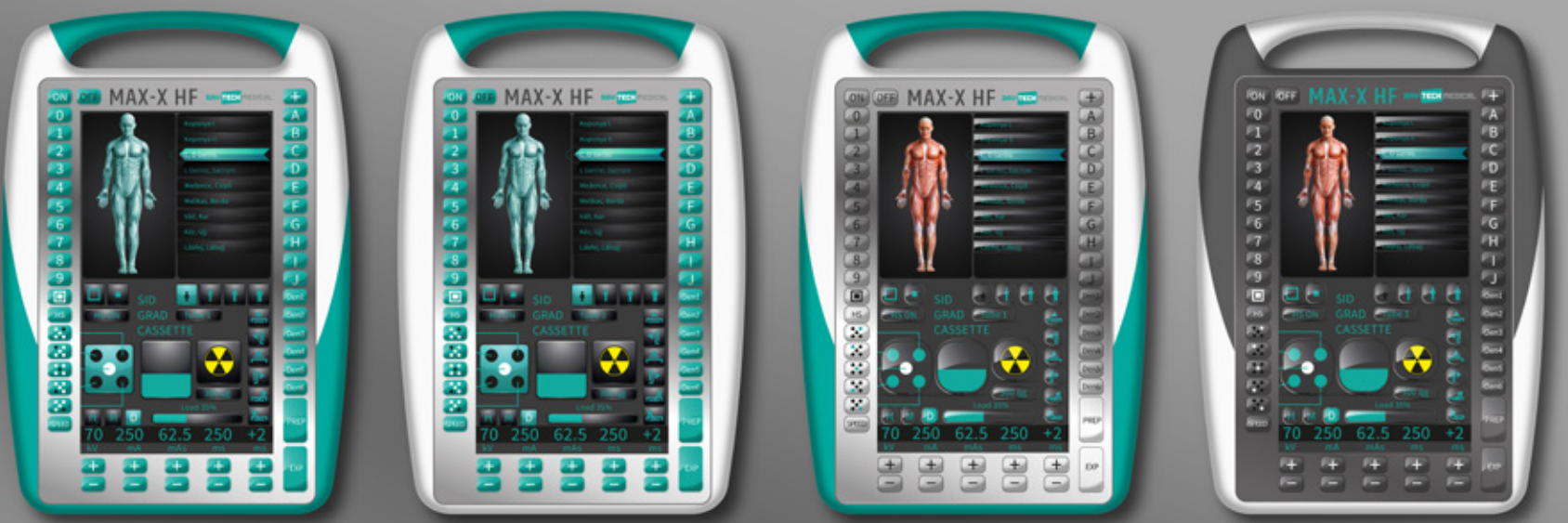
Ray-Tech Medical röntgenberendezés-fejlesztő és -gyártó
Max-X röntgenberendezés kivezérlő konzol formatervezése, vezérlő szoftver kezelőfelület tervezése, 2018

Ray-Tech Medical Ltd., X-ray equipment developer and manufacturing company
Max-X HF, design of X-ray equipment controlling console and software interface, 2018

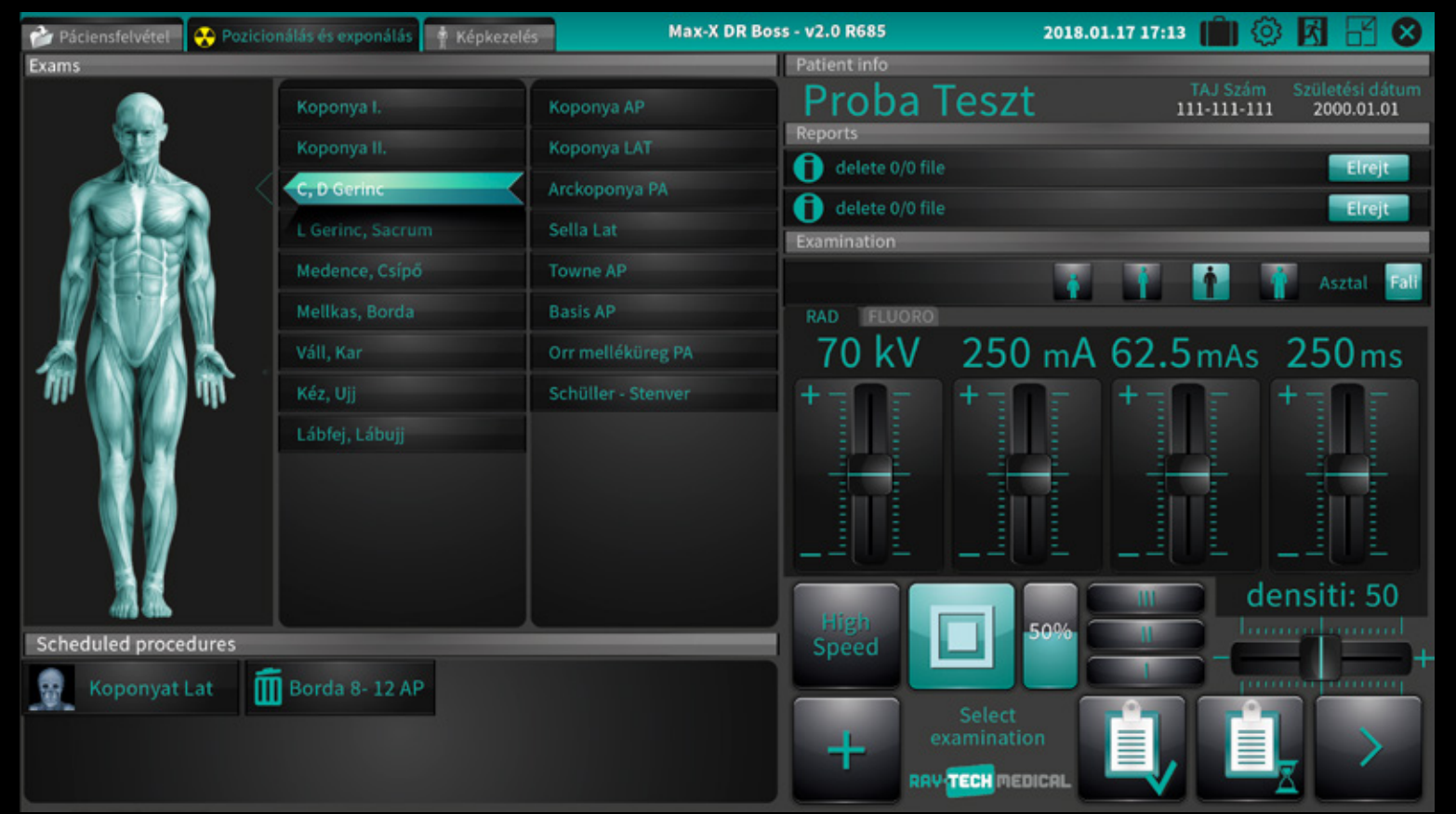
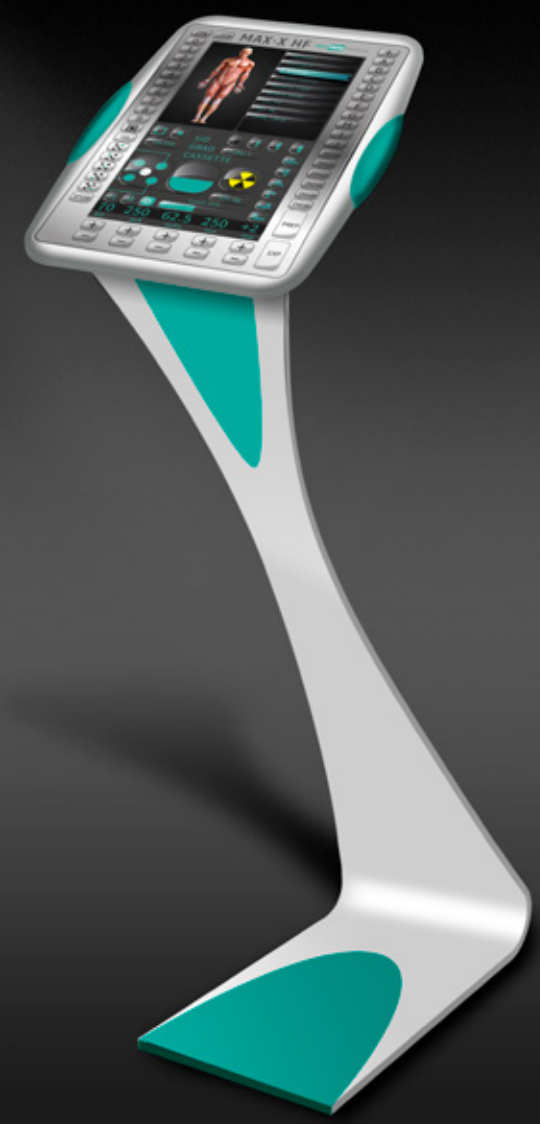

Ray-Tech Medical röntgenberendezés-fejlesztő és -gyártó
Max-X HF röntgenberendezés kivezérlő konzol láb formatervezése, 2018

Ray-Tech Medical Ltd., X-ray equipment developer and manufacturing company
Max-X HF, design of X-ray equipment controlling console leg, 2018

MAX-X HF
X-ray display consol

Ray-Tech Medical röntgenberendezés-fejlesztő és -gyártó
Max-X röntgenberendezés kivezrlő szoftver kezelőfelület grafikai tervezése, 2018

Ray-Tech Medical Ltd., X-ray equipment developer and manufacturing company
Max-X HF, graphic design of the X-ray equipment control software interface, 2018

1998 - 2018

MŰVÉSZETI ALBUMOK · ART ALBUMS

A K N A Y J Á N O S

„Az ember a földet követi,
a föld az eget követi,
az ég az utat követi,
az út önön rendjét követi.”

(Lao-ci: Tao Te King – Az Út és Erény könyve,
Wedres Sándor fordításában)

**MONOGRAFIKUS SZÁNDÉKÚ SZÖVEGGYŪJTEMÉNY
AKNAY JÁNOS FESTŐMŰVÉSZ PÁLYAKÉPÉNEK KÖVETÉSÉHEZ**

H E G E D Ű S L Á S Z L Ó

Happening helyett – Amatőr-kiállítás a bástyafalon
Magyar Ifjúság, 1971/43., (Részletek)

Az udvaron sokan voltak. Néhányan sötéték ötletében, fehér ingben (ketten, háman), mások sötét farmerben, repedezett bőrcukában (ötvenen, százan). Egyszóval tarka társaság. Alig hihető, hogy ilyen

1971. február 10. Szentendre

szűfőrség is létezik képzőművészeti kiállításán. Vannak lelkes műpártolók, azt tudjuk, de ennyien?! A frissen érkezettek körbejárnak, mindent megzemlélnék, azután letáboroznak. A beszélgető kedvűek az udvar közepén állnak, ahol gyűrők alakulnak ki a kiállító művészek körül. A zenekedvelők az egyik sarkában áhítattal figyelik egy keskeny hosszúságú fakeregből készült – kép, szobor? –, amit találatlan „ilyen a mennyasszonyok”-nak neveznek. Műfaja van, ebresztőóra a feje, villanycsengő a melle. Ha megtekered az „ortát”, bemegni kezd, ha megnyomod a csengőt, lámpák gyulladnak ki a hasán. (...)

Elsősor is elmesélem a [Bezdemenyvezés] történetét. Néhány fiatalember néhány éve, káoszban, hogy a kamaszoknak sok mindent megbojcsolt a világ, festéket, vásznat ragdolt és elkezdett képeket pingálni. Rövid idő alatt rájöttek, hogy teljesen felesleges tájképet, portrét, csendéleket festeni, mert abból az övéknél lényegesen jobb, iradatlan mennyiségben található a múzeumban. Kísérletezni kezdtek, mindefféle új – vagy újszerű – dolgot követtek el a vászonnal és a festékkel. Hogy mindez nem kellett különösebb ellenérzést senkiben, azt elsősorban szentendrei illetőségűeknek köszönhetik – itt ugyanis bőséges hagyományai vannak a modern festészetnek.

Négy évvel ezelőt, október első vasárnapjának reggelén, a párizsi Montmartre század eleji szokásait követve, az említett ifjak hónapok óta csapták képeiket, szobraikat és elemeket városuk legszebb pontjára, a Templom tére. Felaggatták a bástyafalra alkotásaikat, és vártak.

A 42. Szentendrei Szabadtéri Tárlat (Festészműhely, 1972. október 10. Szentendre)

A 42. Szentendrei Szabadtéri Tárlat (Festészműhely, 1972. október 10. Szentendre)

Nem hiába. Rövidesen jákora nézősereg gyűlt össze. Sokan gratuláltak és a rendező kiállításnak híre futott. Egy év múlva megismételték az E/4-nek elkeresztelt ózsi amatőr tárlatot, de akkor már nem négy, hanem legalább húsz amatőr szerepelt műveivel. Summa summarum, a kiállítás szakasszá vált, időn már negyedszer rendezték meg, most először a városi tanács művelődési osztályának hivatalos segítségével. Reggel 9-kor felkérültek a bástyafala az alkotások, aztán délután átábrándultak a Templom téren szomszédos iskola udvarára.

A rosszulindultak előzetes híreszteléseivel ellentétben rendben, békében telt el ez a vasárnap. Nem volt itt most semmiféle „happening”, noha ott volt a kiállítás között a Magyar Ifjúságban már szerepelt Nalaja Happening több résztvevője is... (*)

„Az újszerű, aki egyéniét csúsztatja a Szentendrei gyűléstől fiatal művészek körével, valójában nem ösztönzött, hanem főszerkesztő utasítás, meg-

A 42. Szentendrei Szabadtéri Tárlat (Festészműhely, 1972. október 10. Szentendre)

próbatát vártam csigálni a kiállítást helyesen. Az „átábrándítás” ugyanis nem ösztönzött, hanem a főszerkesztő és kutyákkal kívánuló rendezőség elfoglalás és zsemlé utáni kényeztetés megteremtés a „Jalak-per” (1970–71.) ényűkét és békéjét magukon viselő költők. A témára vonatkozóan lásd később a kötetben is olvasható AKNAY-nyilatkozatát. Fontosak még: Nováky Tamás: „Gondolatok”, tehát négyedmagy mosoly-dörmögés”, avagy: „Hogyan lehetünk edvesek?”, Beszélgetés előzőből társunk, Argus, 1999/5., A Szentendrei Vajda Lajos Stúdió, Antológia, szerk.: Nováky Tamás és Wehner Tibor, kiadó: A Vajda Lajos Stúdió Támogatási Alapbörze, 2000. (megjelölés alatti.)

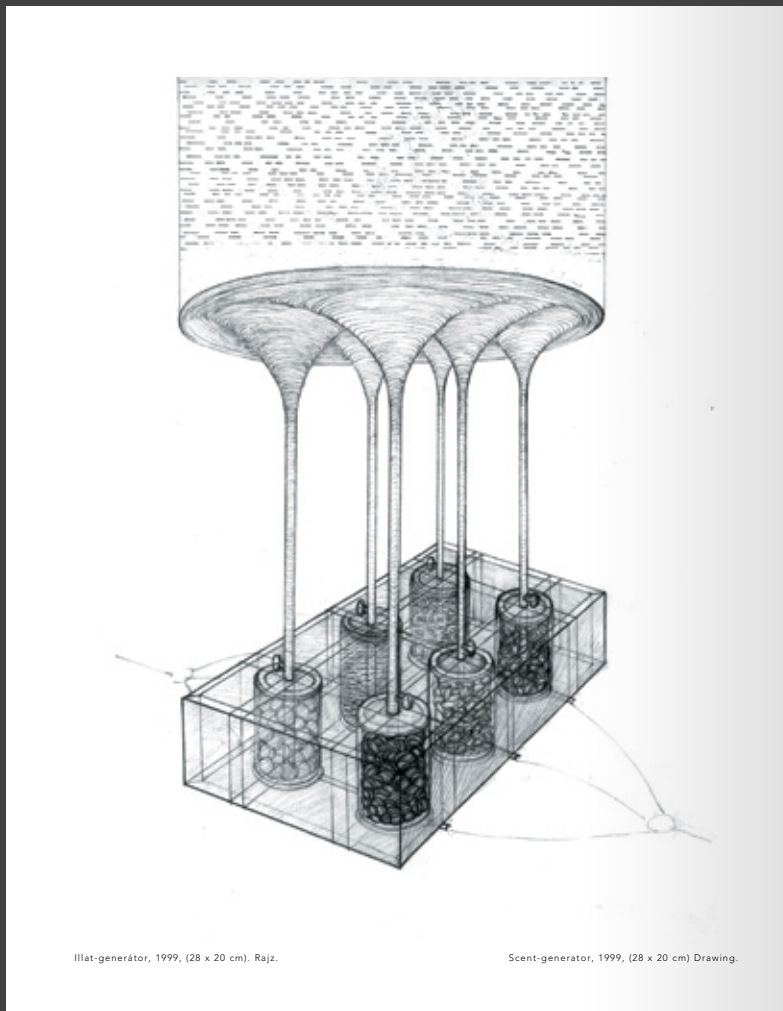
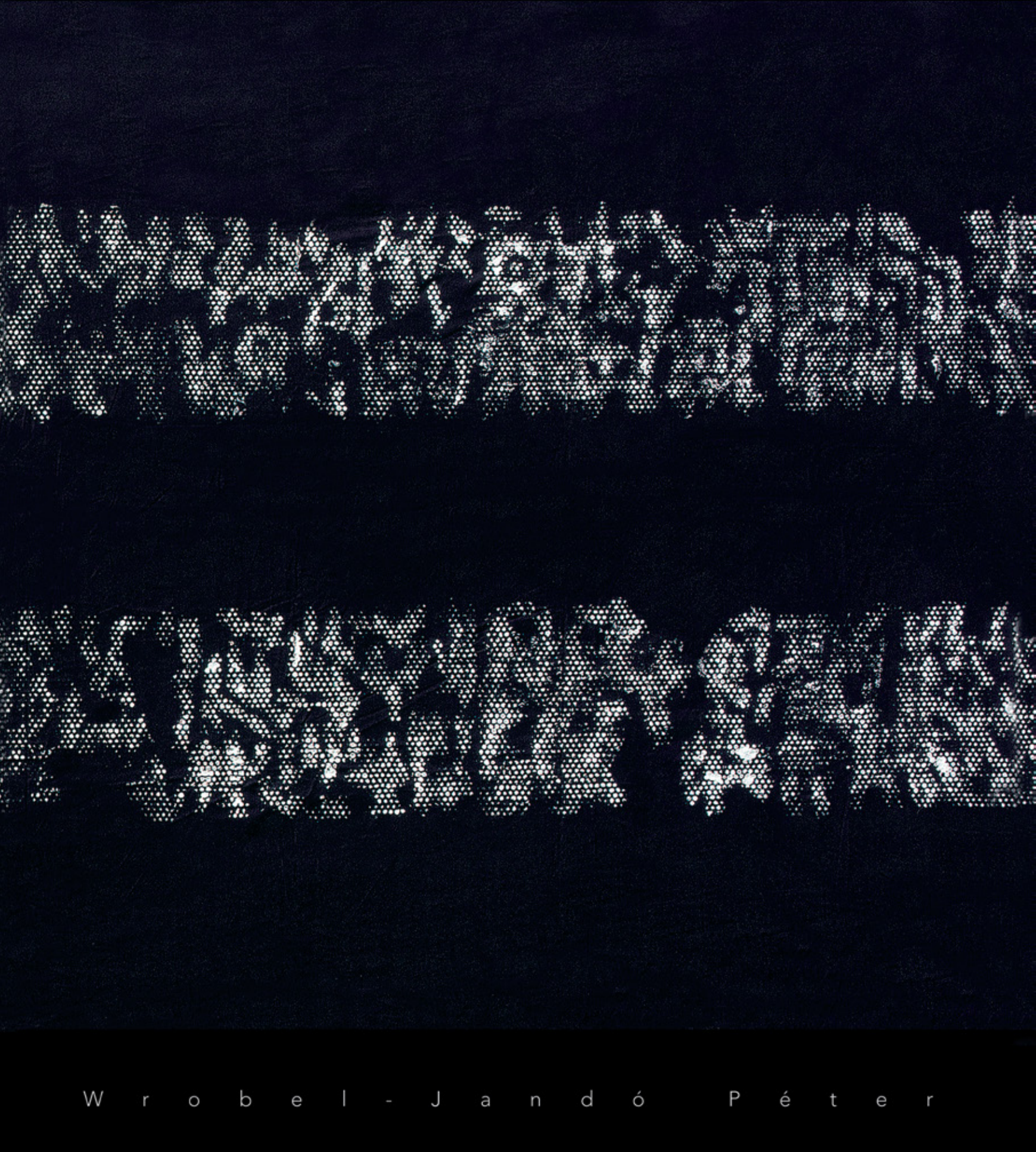
H E G E D Ű S L Á S Z L Ó

Seregzenle a bástyafalon
Magyar Ifjúság, 1972/42., (Részletek)

Itt az ózsi, régen vége az idegenforgalmi szezonnak, október első vasárnapján mégis akkora volt a sűrűség-forgás Szentendre főterén, mint a legkékesebb nyári hónapokban. Reggel nyolc óra felé furcsa felszerelésű csapat verte fel a vasárnap reggeli álmoságha burkolódzó öreg utcákat. Fiúk, lányok, hínuk alatt, fejük tetején csomagok újságpapíroban. Néhányan kis tárgoncát húztak. A századnyi fiatal az amatőr képzőművészek V. Szentendrei Szabadtéri

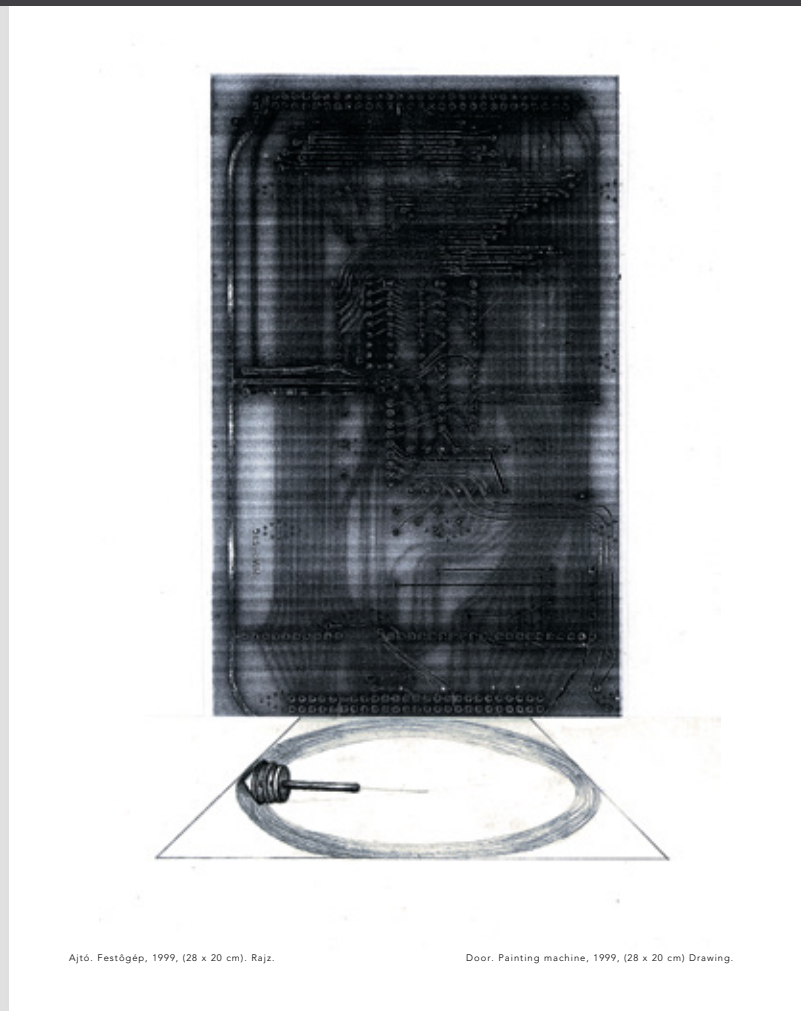

Köszvény, (Bajbajcsok), 1992., akril, vászon, (20) 210 x 110 cm

Illat-generátor, 1999, (28 x 20 cm). Rajz.

Scent-generator, 1999, (28 x 20 cm) Drawing.

Ajtó. Festőgép, 1999, (28 x 20 cm). Rajz.

Door. Painting machine, 1999, (28 x 20 cm) Drawing.

Időkapuk, 2000, (A fekete-fehér ajtók bizonyos más perspektívából nézve koncentrikus színes körök. Időalagutak.)

Gates of time 2000. (The black and white doors are colour concentric circles in some certain perspectives. Time-tunnels.)

AKNAY JÁNOS

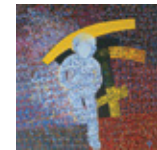

ANGYALOS KÖNYV

A BOOK OF ANGELS

ENGELBUCH

Aknay János: Angyalos könyv, terjedelem: 175 oldal, kiadó: Vajda Lajos Stúdió Kulturális Egyesület (Szentendre), 2004
 János Aknay: Angels' book, dimension: 175 pages, publisher: Vajda Lajos Stúdió Cultural Association (Szentendre), 2004

12 SZEMADÁM GYÖRGY • AKNAY JÁNOS ANGYALAI

SZEMADÁM GYÖRGY

Aknay János angyalai

A Duna menti Regionális Víznyelvi egykori gépésze, a Magyar Köztársasági Érdemkereszt Lovagkeresztjének birtokosa, a Munkácsy-díjas szentendrei festőművész, a harminckét éves Vajda Lajos Stúdió alapító tagja – Aknay János – ötvenöt éves. Szinte hihetetlen ez az adat, hisz – már csak azért is, mert két évvel fiatalabb nálam – szememben még mindig az a kedves, állandóan ár ellenében űző „rosszfű”, amilyenek vagy harminc évvel ezelőtt megismertem. Nem volt nehéz megismerkednünk, hisz akkoriban olyan kevesen vállalták az úgynevezett „másiként gondolkodást”, a művészetet intellektuális fegyverként használó attitűdöt, amellyel megkérdőjelelték a kor szórnyú, hazug szűrkéségéből, vagy – bármily komikusnak is tűnik ma már – a hosszú haj viselését, hogy szinte törvényszerűen terelt össze bennünket másáigunk tudata.

Nézegetek egy 1971-ben készült fotót Aknayról, s önkéntelenül is elmosolyodik rajta. Válgig értő, gondosan fészelt-elválasztott haj, simára borotvált, szinte már lányosan szép, mosolygós arc, fekete kabát, farmemadrag, lábán bőrcsizma. Ó lett volna hát egyike azoknak a szentendrei „rosszfűknek”, akik veszélyt jelentettek a kádári rendszerre? Akiiket besögök vettek körül, s akik közül éppen ez idő tájt kerültek többen is a rendőrség „létközébe” olyannyira, hogy némelyeket el is ítéltek azután a „független bíróságok” ítélvégrehajtói egy ártalmatlan szabadidőli happening ürügyén? Bizony erre gondolva lehervad az arcotról a mosoly, és azt kérdezem magamtól: miért? Csak azért, mert nem voltak eléggé terepszűk? De azt is szívesen megkérdőjelem valakitől, aki tudna rá válaszolni: hol lehetnek most azok a kultúrnyik elvtársak, akik annak idején lépten-nyomon megálázták, meghurcolták ezeket az embereket? S vajon most biztonságos odjúkjuk húzóda, amikor újságot olvasnak, milyen érzéssel gondolnak az általuk kiirtandónak ítélt művészeti megnyilvánulások képviselőire, akiket időközben díjak és kitüntetések honoráltak, sőt még a Műcsamokban is kiállhattak? Vagy talán e kultúrnyikok egyáltalán nem odjúkjukba húzóda duzzognak, hanem éppen ott ülnek a díj- és kitüntetésosztó bizottságokban, a megmondóemberek között, ahol mondjuk éppen EU-csatlakozásunk előnyeivel papolnak, meg arról, hogy milyen jól eladható lesz majd a magyar kultúra? Ezek a fejelemtők és ítélvégrehajtók ugyanis mára többnyire levetették kultúrnyik-ságukat, s menezsnek öltöztek, hogy egykori áldozataik jötevéjeként is fellephessenek. Ők azok, akik szívesen formálnak a valahavolt „rosszfűkből” ilyen-olyan díjakkal és pénzekkel kézhez szoktatott, engedelmesen felejtetni tudó házi művészt. Csakhogy a művészek jobbik részével éppúgy nem tudnak most mit kezdeni, mint a régi szép gumibotos időkben. Persze az egykori

13 SZEMADÁM GYÖRGY • AKNAY JÁNOS ANGYALAI

„rosszfűk” soraiban – s itt egyáltalán nem csak a szentendrei művészekre gondolok kizárólag, hanem elsősorban a valamikor a hetvenes években elhunyt egész magyar avantgárd képviselőire – bőséggel találhatunk olyanokat, akik aprópénzre váltják vagy egy tállencsért árusítják tehetségüket, akik hihetlenné váltak és korrumpálódtak, s akiknek egykori „polgárpukkasztó” (hol volt akkoriban Magyarországon polgárfi?) tisztelatlenségük egyszerű bohóckodássá silányult, vagy az avantgárd „honthyhannáivá” váltak (a pontos meghatározásért itt mondok köszönetet András Ferenc filmrendezőnek).

Mindeközben Aknay János festészete látványos módon változatlan úton halad, sőt mintha klasszicizálódni látszana. Horribile dictu! Még mindig táblaképeket fest! Kis méretűeket is! S hogy tetézzék: ezek egy része figurális mű. Angyalok! Mintha csak mániája lenne az árál szemben űzés. Kihívja maga ellen a sorsot. Angyalokat festeni most? Amikor kulturális közéletünkben szinte kötelező feladat a démonikus jegyek megidézése? Amikor, mintha Hermann Nitschől Anettáig, és a MEO-ba importált vizelebe mentett feszületől, egészen Baranglig kötelezővé lett volna minden lehetséges blaszfémia oltára emelése?

S ahogy az Aknay János-félek nem tőrtek, nem tőrtek a kádári szolgálócsőség mocskát, úgy nem tőrtek ezt a mocskot sem. Mert ennek már semmi köze nincs a „rosszfűk” tiszteletlen csinyhez, a sosemvolt polgár pukkasztáshoz, hanem mindez – Hamvas Bélával szölvő: létrónas. Igen! Eljött az ideje annak, hogy szentképeket fessünk!

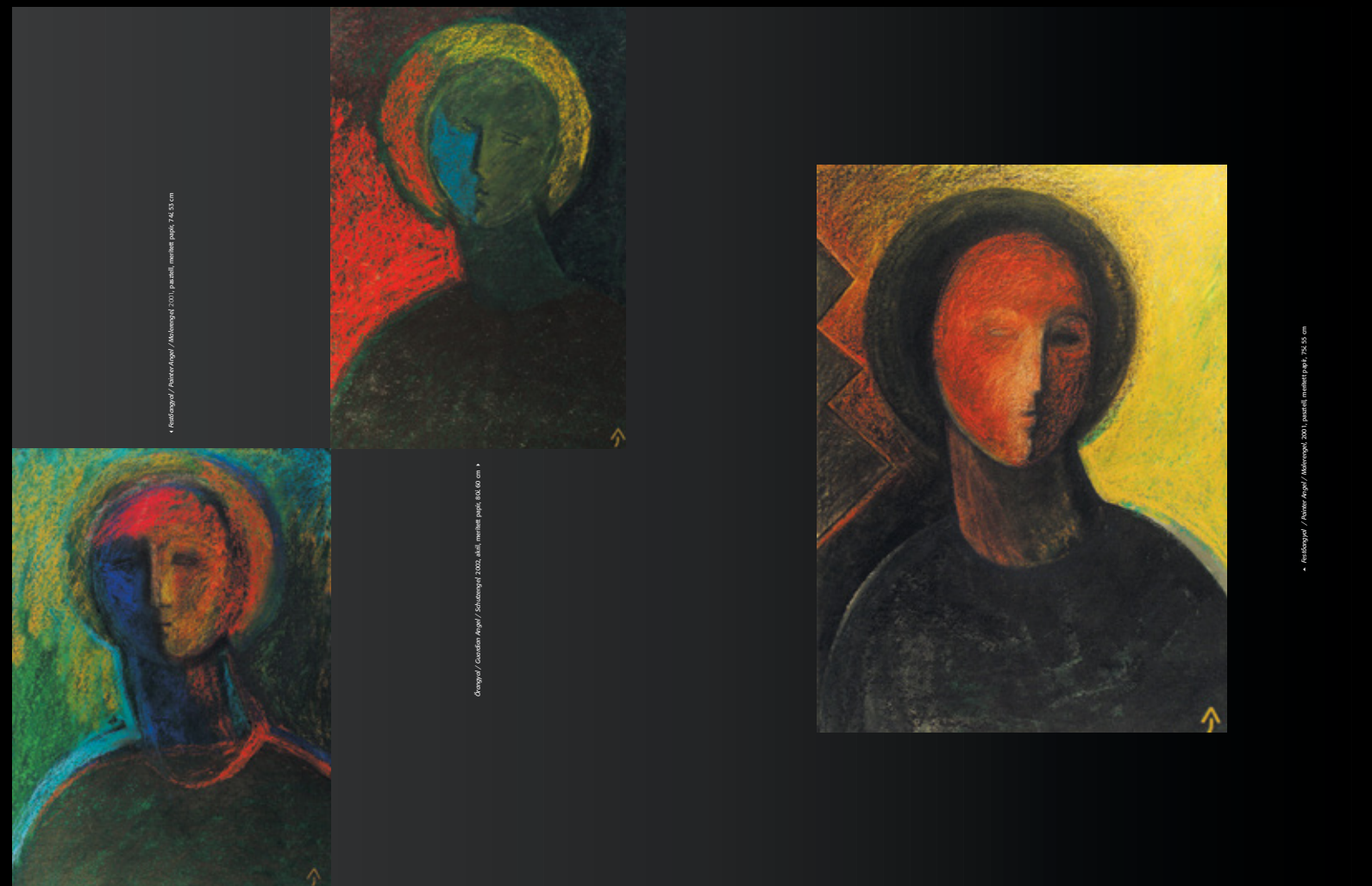
Bár jól tudjuk: festő számára nincs ennél nehezebb feladat. De Aknay János konok, állandóan munkálkodó alkotó, aki mindig hisz abban, amit csinál. Hívó ember. Nem emberformáló menedzsernek mondják meg neki, hogy mit tegyen, nem az elvárásokra figyel, hanem azt teszi, amit belőle meggyőződése szerint tennie kell. A képzőművészek között azok közé tartozik – még akkor is, ha mondjuk egy geometrikus formarendet konstruál –, aki elsősorban az érzelmeire hallgató dolgozik. S furcsa módon ez az árál szemben való űzés – sokak szemében talán idejétmúltnak tűnő attitűd – nem válik a kárára. Mintha csak egy őrangyal lebegne mindig a feje fölött. Talán az a kisleány, aki nyolc éves korában meghalt leukémiában...

Kisleánya halálának és a festészetében megjelenő angyal-motívum hangsúlyos felbukkanásának összefüggésére sokatmondóan világít rá az alkotó egyik nyilatkozata, mely szerint: „Az angyal olyan átlénygült gyermek és olyan szellem, amely őriz, véd, figyel. Ahol az angyal megjelenik nagyobb baj nem lehet. Részbe életemnek, de része a mindenségnek is.”

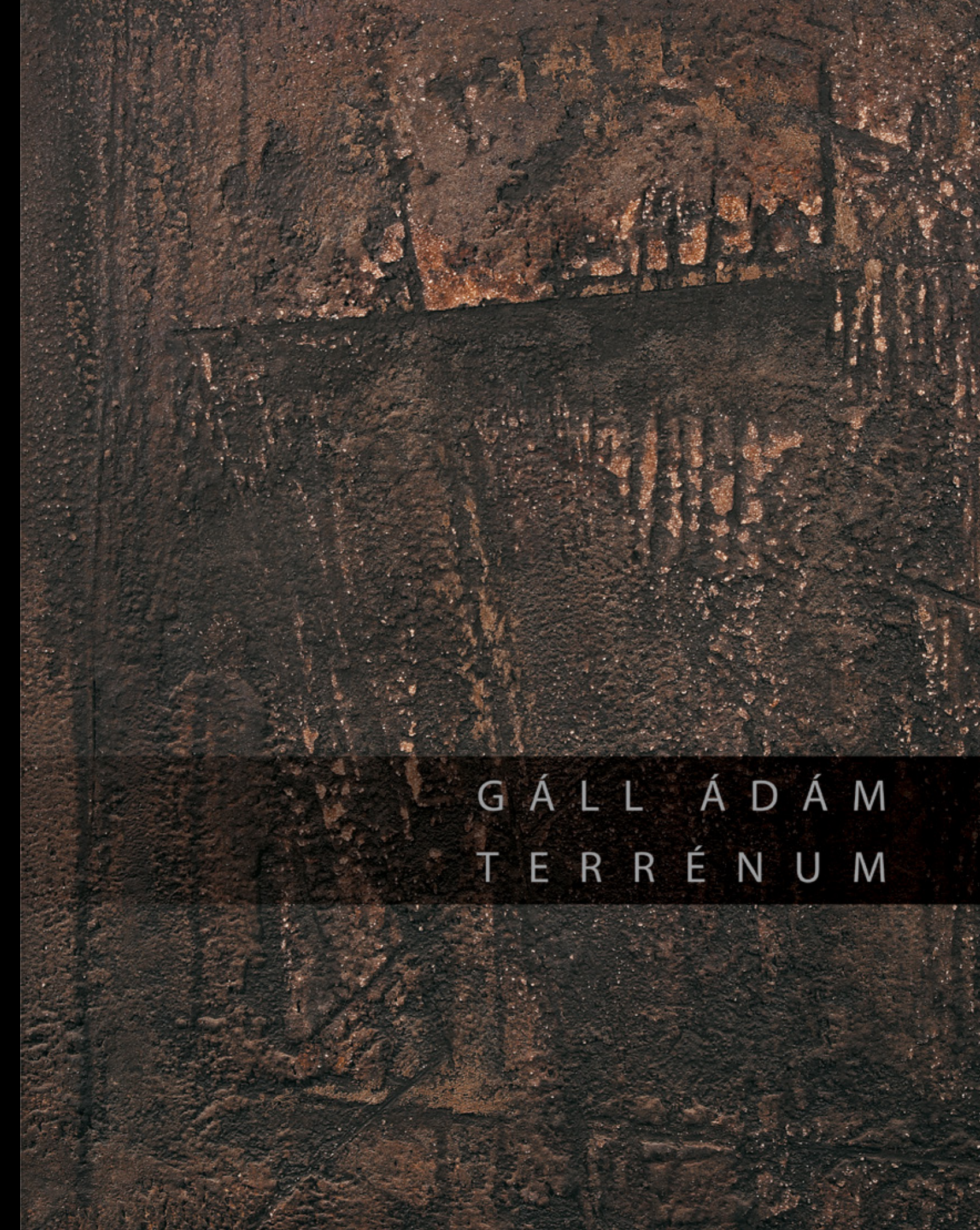
Mint tudjuk: az angyal – ez a szárnyas, antropomorf, nem evlány lény, amelyik a kereszténységben többnyire nemtelen és kortalan – elsősorban közvetítő lsten és ember között. Hírnök (görög

13 SZEMADÁM GYÖRGY • AKNAY JÁNOS ANGYALAI

13 SZEMADÁM GYÖRGY • AKNAY JÁNOS ANGYALAI

Gáall Ádám: *Terrénium*, terjedelem: 131 oldal, kiadó: EX-BB Kiadó, 2009
 Ádám Gáall: *Terrénium*, dimension: 131 Pages, publisher: EX-BB Publisher, 2009

Átfedések
 ...rikulnak a kölyökfelemben
 visszarahadók
 a még meg nem tett utaktól

Kép még a hunyorogsz
 rút gyöngyöket löpva
 tegnappoknak, holnapoknak
 Magadba értél – nincstelen
 mi odakünn, idebenn

Könnnyű vad nekiramodások
 duhódt maigás, morajlás körötted
 süket befelé sárosk nyögnek, döfögnek
 Künt ralesztél hallgatni elhaló meszekre
 serkire virradni, tékozló kezekre

Superimpositions
 ... running back from roads not taken
 in fear of children
 becomes sane

You wink behind a painting
 stealing disfigured joys
 of yesterdays, tomorrows
 Pauper you reached inside yourself
 what is out and what is in

Easy wild jump starts
 angry growls, rumble around you
 deaf cries moan, burp inside
 You are stuck outside to listen to decaying rustles
 that awaken no one, to lavish hands

Töredék
 K. Zs.-nek

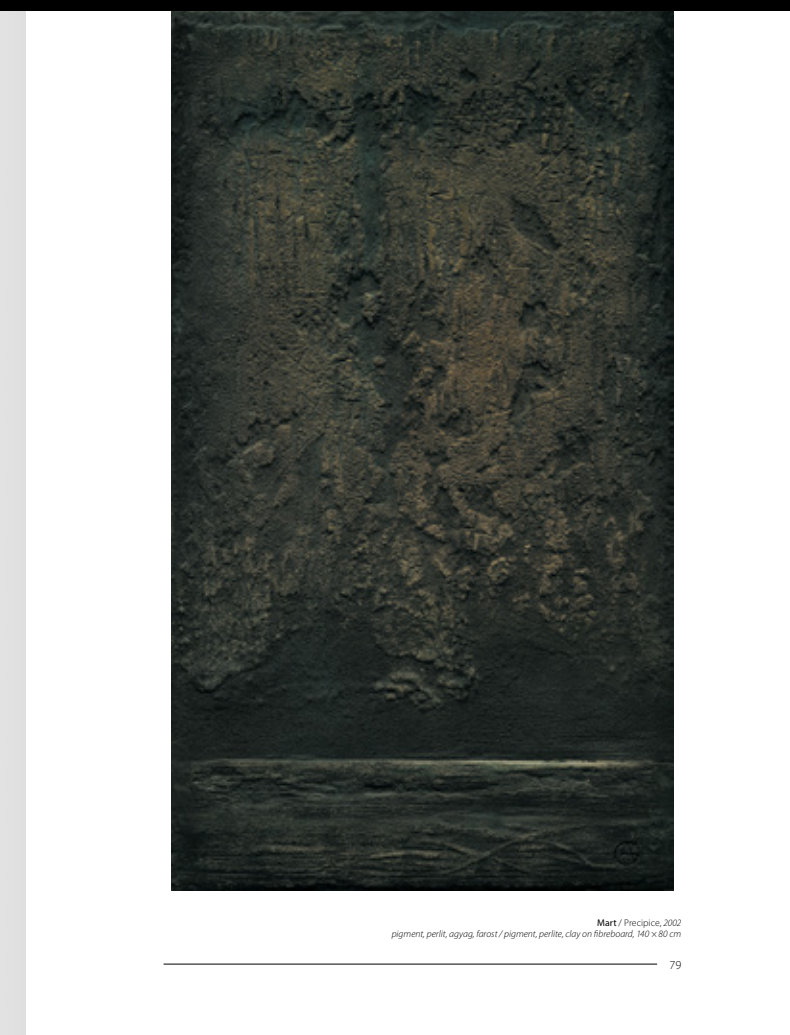
Ezret az opálos üvegen
 – holdútak
 Szemünkből kép szivdrág
 könnyed mozdulattal letöröljük
 – tűnt idők
 Padlón tépett kékterajz
 az ésen halottfehéren
 – tértáns
 Kiháló műterem

Fragment
 To K. Zs.

Nervation on an opal glass
 – moon roads
 A painting oozes from our eyes
 we wipe it off with ease
 – passing time
 Smearred chalk drawing on the floor
 of the dead white Eden
 – space-crevasse
 Cooling off artist's studio

Terrénium / Terrain, 2002
 akril, perlit, homok, faszt / acrylic, perlit, sand on fibboard, 100 x 90 cm

Mart / Precipice, 2002
 pigment, perlit, agyag, faszt / pigment, perlit, clay on fibboard, 140 x 80 cm

MARKÓ IVÁN

A magány mosolya

Markó Iván: A magány mosolya, terjedelem: 216 oldal, kiadó: TÁNCVILÁG Nonprofit Kft., 2014
Iván Markó: The smile of solitude, dimension: 216 pages, publisher: TÁNCVILÁG Nonprofit Kft., 2014

napján a Mester előtt mutatták be a szerepet. Egyikük megkeresett, és elkeseredve mondta:

– Mindent megtettem, megszakadtam, és a végén rám mordult, hogy ne imitáljak, hanem végre erőből táncoljam el.

A Mester a kantinban mellém ült, és öklével az asztalra csapott:

– Nem adom a darabot, ha nem Te táncold a bemutatón!

Két kollégámat letiltotta a szerepről, a harmadiknak megengedte, hogy ha engem nem tud elengedni, helyettem táncolhatja a koreográfiát.

A rendkívül kínos előzmények után érthető, hogy otthon az első színpadi próbámon a nézőtéren ült az Opera balettagyűtese. Feszülten figyelték, vajon milyen az a mű, melyet a Kossuth-díjas vezető szólista nem képes eltáncolni, egyedül a Markó. A koreográfia utolsó mozdulatai után kolléganőim ujjongva a nyakamba ugrottak, és kollégáim is csodálatukat fejezték ki Béjart mesterműve és az én művészi, technikai, fizikai teljesítményem iránt.

A Mester mindössze két napig tartózkodott Budapesten, de a termi és színpadi főpróbát, amit levezényelt, egyetlen résztvevő sem felejtette el. Személyiségének lenyűgöző sugárzása, kegyetlen igényessége soha nem látott teljesítményre készítettek az együttest. A hosszúra nyúlt próbanap után szüleim otthonában édesanyám főztjét kóstolta pukkadásig. Képtelen volt a szemét levenni az utolsó szelet rakott palacsintáról. Anyám észrevette, és tudtomon kívül becsomagolta, majd a búcsúzásnál, amikor a vendég áradozott az izekről, kezébe nyomta. Béjart örömmel vitte magával. Döbbenet figyeltem a jelenet. Később, az évek folyamán a világ leghíresebb éttermeiben mindig megjegyezte:

– Ez az étel kiváló, de az édesanyád főztje verhetetlen.

56

A Béjart-est igazi forradalmat jelentett a magyar táncművészet történetében, mert a világ egyik legjelentősebb és – minden bizonnyal – leghíresebb táncalkotójának három mesterműve megismertette a táncszerető közönséggel a modern koreográfia erejét, szépségét, gondolati és filozófiai lehetőségeit. Az operaházi balettagyűtes ezen az estén hosszú évekre megerősítette a posztját, nekem kenetteljesen gratulált, gyűlölködő lángocsákkal a szemében. A közönség természetesen nem tudhatta, hogy az élmény, amit átélt, egy XX. századi kacifántos rabszolgavásár eredménye.

A vendégszereplések, új koreográfiák és az éjjelig tartó próbák viharában minden utazásunk alkalmával megpróbáltam időt szakítani a számomra legfontosabbra, hogy megismerjem és magamba szívjam a XX. század balettjét meghívó ország kiemelkedő kulturális és vallási helyszíneit, értékeit. Megrendítő szépség, erő és gondolat vett körül kalandozásaink során, és mégis egyre növekedett bennem a megbecsülés és a büszkeség a magyar kultúra páratlan gazdagsága iránt.

Legkülönösebb élményeim egyike Amszterdam városában történt. Júlia holland királynő az Erasmus-díjat adományozta Béjart-nak, és ő hálából egy gálaesttel viszonozta a megtiszteltetést. Pierre Boulez *Mester nélküli kalapács* című művére készítette izgalmas tánckompozíciót, melyet néhány hónapja a milánói Scalában mutattunk be. A BBC Televízió munkatársai kiváló filmet készítettek a felkészülésről és a világpremierről. A Mester rajongott balerinája, az amerikai Susan Farrell táncolta az egyetlen női szerepet, körülvéve őt férfi szólistától. Susan tizennégy évesen már a New York City Ballet sztártáncosnője, és a nála fél évszázaddal idősebb, világszerte ismert mester, George Balanchine kedvese volt.

57

Keskeny, intelligens arca, nagy, barna szemű, finom, hajlott orra, kecses nyaka, hosszú lábai elvarázsoltak

(Fotó: Komlós Péter)

152

Az évek múltával fiatal szólistákként együtt táncoltuk el az operai balettrepertoár romantikus főszerepeit

(Fotó: Mezey Béla)

153

Aknay János: Az emlék jelene, terjedelem: 160 oldal, 2015
 János Aknay: The present of memory, dimension: 160 pages, 2015

Emlék / Remembrance, 2010, akril, vászon, 60 x 70 cm.

megragadható az emlékezés folyamatában, mint az öt körülvevő világ látszólagos jelenében. Ettől az időtől kezdve a szentendrei architektúráis elemek által inspirált művei döntő többsége ennek a felismerésnek a jegyében született, amit jól érzékelt az is, hogy a 2010-2014 közötti termés alkotásainak java része az *Emlék* címet viseli, de a kevés kivételnél is ugyanazt a képépítési rendet figyelhetjük meg, mint a többinél.

Alapvetően három alaptípusra oszthatók az alkotások.

Az első, legszámosabb darabból álló csoport képei nagy, egyszínű, egymással éles, nyílegyenes határvonalakkal illeszkedő, illetve egymásba beleemert színezőkből épülnek, amelyek a szentendrei kapuk, falak, tornyok, homlokzatok alapformáira már csak igen távolról emlékeztetnek. A képi tér sem tekinthető valóságos terek leképzésének, hiszen egy-egy esetben megjelenik a reneszánsz enyészpontos perspektívára utaló megoldás, de ez csak a kép egy-egy elemének térbeliségét jelzi, más elemek elhelyezése másféle nézőpontot sejtet, illetve a síkok egymás elé helyezésétől köszönhetően jön létre a mű sajátos térbeli hatása. Egyszerre jelenik meg e műveken a felszabadultság, a belső derű, a harmónia, s velük szemben a dráma, a feszültség, ami annak számára, aki a kortárs magyar művészet állapotait, ezen belül Aknay pályáját, emberi sorsát, művészi-művészetszervezői küzdelmeit figyelemmel követte, nem kis dolognak számít. Akár a zenében, olykor igazi „örömmzene” érzünk egy-egy produkciót, annak minden szépségével és a szabad, önfelelt rögtönzésből következően tűnékeny elemekkel együtt. Más műveken azután újra súlyosabbá, drámaibbá válik a hang, aligha véletlenül, hiszen azok a változások, amelyek a magyar valóságban bekövetkeztek, sem emberként, sem művészként nem hagyhatták érintetlenül.

A művek másik, az előbbinél jóval kisebb csoportjába azok a többnyire monokróm vagy néhány színű, elsősorban a szürkék árnyalataiból épülő képek tartoznak, amelyeken erőteljes, mintegy a kép szerkezeti vázát meghatározó grafikai vonalvezetés érvényesül. A nagy színmezős, „hard edge” és a grafikai

Emlék / Remembrance, 2010, akril, vászon, 32 x 39 cm

Emlék / Remembrance, 2010, akril, vászon, 40 x 30 cm

Emlék / Remembrance, 2010, akril, vászon, 50 x 70 cm

elemeket hangsúlyozó, illetve az erőteljes kontúrokról oldott ecsetkezelést társító művek képeznek egy-egy további alcsoportot, míg a monokróm festmények egy részénél igen finom megoldások, lírai hatások figyelhetők meg. Sok az ellenpont Aknaynál, nem véletlen, hogy újra és újra visszatér a diptichonhoz, melynek két fele mintegy eltérő képi minőségek hordozójaként kerül egymás mellé. A legelkértebb példa erre az a nagyméretű 2014-es kép, amely ugyan nem az *Emlék*, hanem az *In memoriam 1914-1918* címet viseli, de az időszak legtöbb festményéhez hasonlóan ezen is architektúráis elemek jelennek meg: az érintetlen és a háborús pusztítások által megsemmisített, deformált részletek együttese.

A kontraszt mellett éppen a deformáció, az elemek egy részének mikroszkopikus egységekre való tördelése jellemző a 2014-es év néhány festményére, illetve a fő, centrális helyen elhelyezett motívumoknak a korábbiaknál is erősebb tömörítése, de vannak olyan művek is a legújabb termésben, ahol a kétféle megoldás találkozik, s a hangsúlyosan megjelenő és részekre tördelt motívumok együtteséből egyféle labirintus bejárata rajzolódik ki. Az új utak, megoldások keresésének, vagy az emlékezés új irányainak a jeleként? Aligha lehetne határozott választ adni erre a kérdésre, ahogyan azt is inkább csak megfigyelt, de egyelőre nem igazán értékelt jellemzőként említem, hogy az utóbbi időszak kompozícióján az architektúráis elemekre emlékeztető formák mellett egyre gyakrabban tűnik föl a kép egyik felső sarkában egy olyan nagy négyzetleges mező, amely mintegy a képi tér megnyitására utalhat a tér és az idő – az emlékezésnek, a világ megélésének új rétegei felé, s amely lehetőséget ad a szabad közlekedésre a földi és az égi szféra, az emberek és az angyalok közössége, „a világ és a Teremtő között.”

Ezt a kapcsolatot teremtette meg Aknay János azzal a nagyszabású, 2010-es festménnyel, amelyet a következő év húsvétján szentelték fel a Nagy Tamás által tervezett, 2009-re elkészült balatonboglári evangélikus templom oltárképeként. Nemcsak Aknay életművén belül jelentős ez a mű, de felszentelése fontos állomása annak a folyamatnak is, amelynek során a kortárs szakrális művészet újra jelentős értékeket hoz létre Magyarországon is, hasonlóan azokhoz az országokhoz, amelyeknek művészei – és általában polgárai – nem szenvedték meg a „Jétező szocializmus” évtizedeit. A keresztény Európa képzőművészetének középpontjában ugyanis majd két évezreden át

Emlék / Remembrance, 2014, akril, vászon, 80 x 90 cm

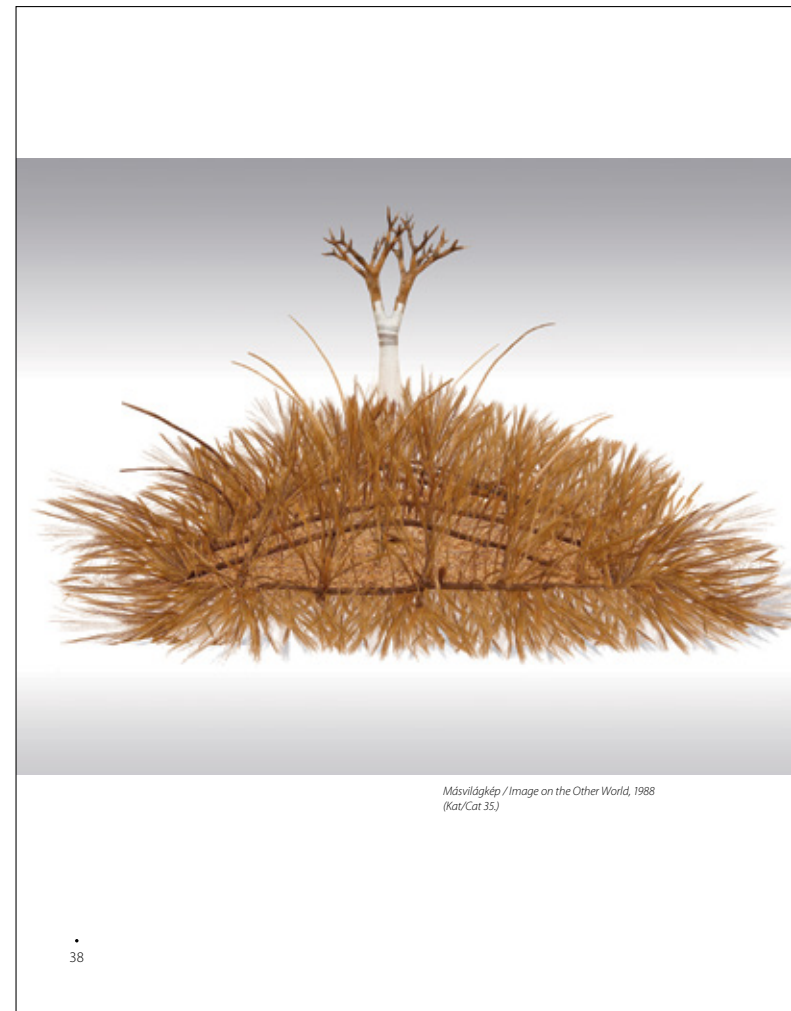
SAMU GÉZA

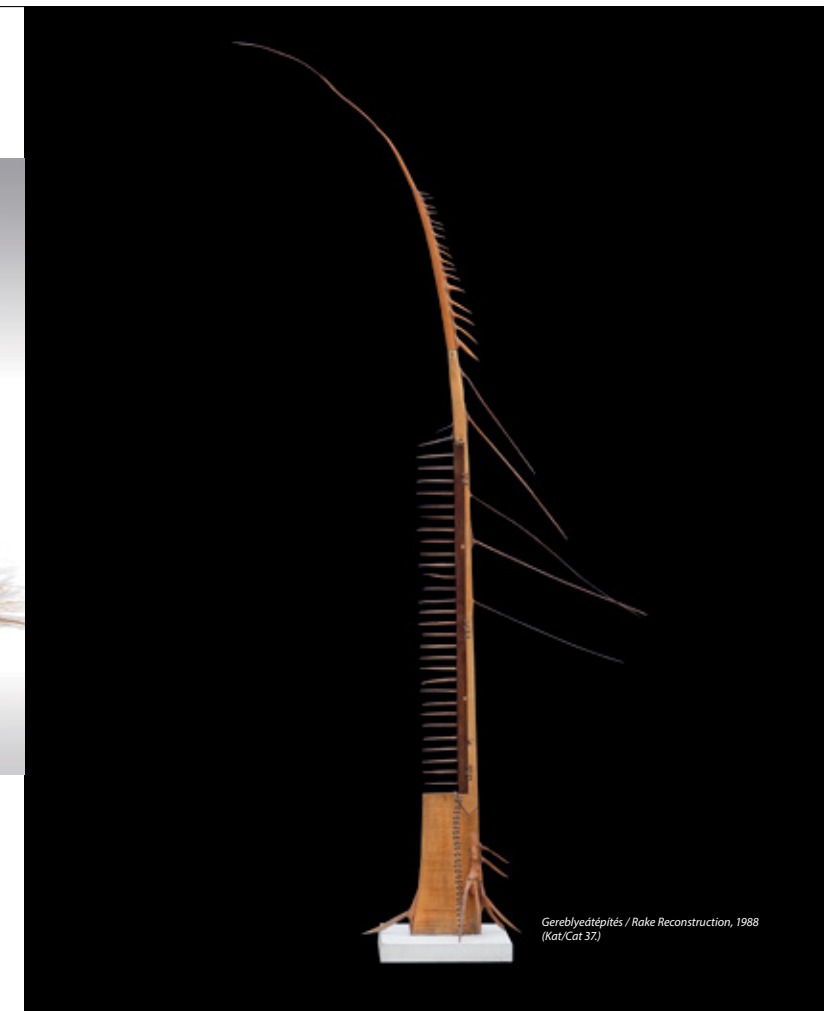
MÁSVILÁGKÉP

PESTI VIGADÓ

2015. december 4. – 2016. február 11.

MÁSVILÁGKÉP / Image on the Other World, 1988
(Kat./Cat. 35.)

GEREBLYEDÉPTÉS / Rake Reconstruction, 1988
(Kat./Cat. 37.)

NÉPBALLADA / Folk Ballad, 1978
(Kat./Cat. 15.)

CÍM NÉLKÜL (Kisördög) /
Untitled (Little Devil), ca.
1980
(Kat./Cat. 17.)

ISTEN BŐRÁNYA BÁLványVÁ VÁLTOZIK /
God's Lamb Changes into an Idol,
1983-87
(Kat./Cat. 20.)

Kereszt / Cross 199. gipsz / gipsz 200 x 200 x 90 cm

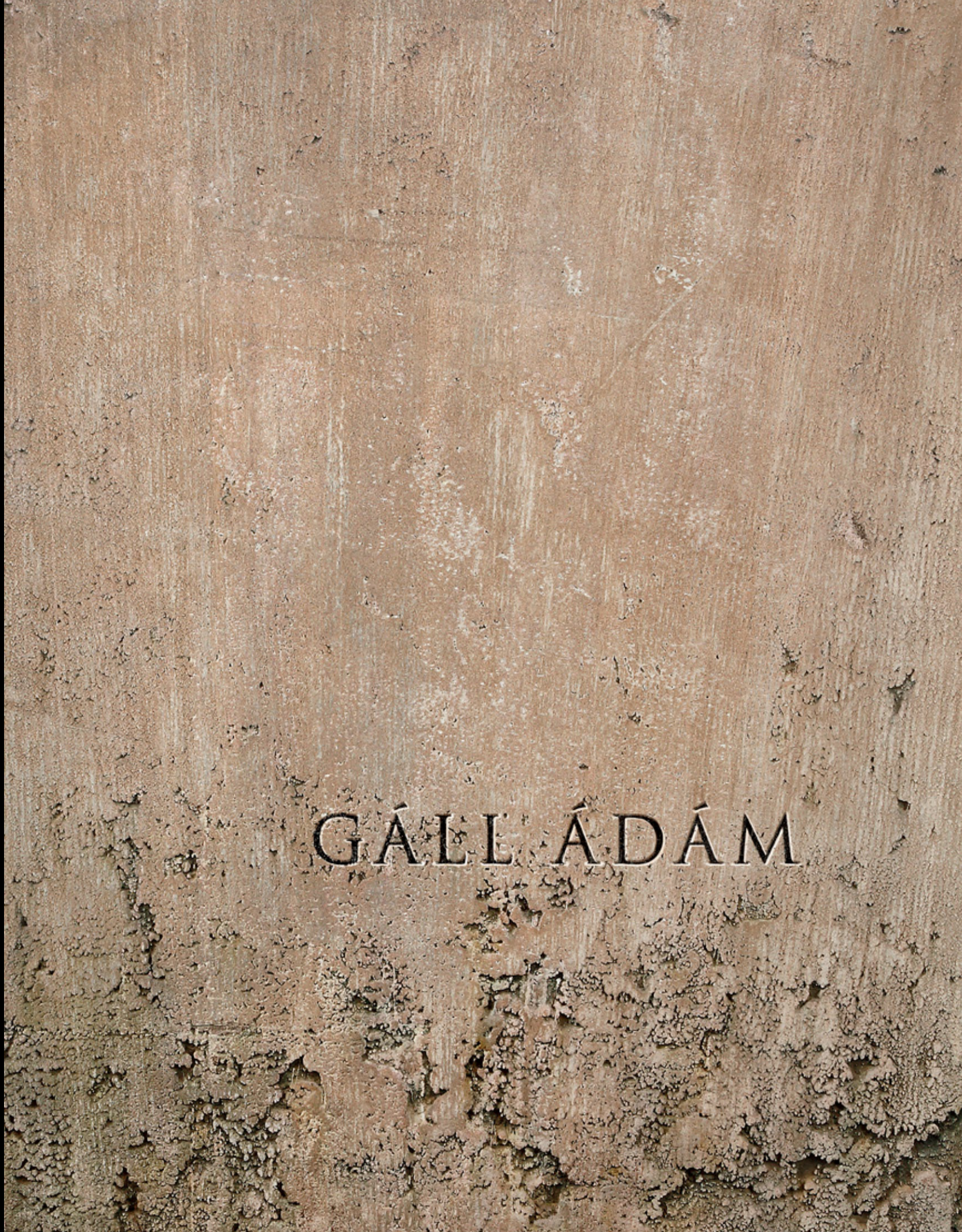
Személy / Eye Stone 200. gipsz / gipsz 170 x 167 x 70 cm

Kapcsolat / Connection 200. gipsz / gipsz 200 x 200 x 90 cm

Kapcsolat / Connection 200. gipsz / gipsz 200 x 200 x 90 cm

Gáll Ádám: *Eltűnésmintázatok*, terjedelem: 84 oldal, kiadó: EX-BB Kiadó, 2018
 Ádám Gáll: *Patterns of disappearance*, dimension: 84 pages, publisher: EX-BB Publisher, 2018

Megkettőzött magánvaló („I see you as himself”) / Ding an Sich Doubled (“Of dust and ashes”), 2006 - 2016
 farost, homok, perle, akril, 133x140 cm

Gondolattér és múltmentés

Gáll Ádám [...] képeinek emlékeztetője a múlt hordozására a jelenek és a jövőnek van szükség, főleg azért, hogy saját kényünk és az általunk létrehozott dolgok elmúlása végre ne legyen tabu, mertünk elgondolkozni a lét értelmén és végességén. Hedonista korunk nem szívesen szembeállítja a pusztulást és a megsemmisülést elképzelhetőségével. Az enyves kérdéseknél ez a metafizikus megközelítés vált Gáll Ádám képeimben készült festményeinek alapvető stílusává. Lírai eszközökkel, finom festőszóccal, a kontextusban kevésbé a társadalmilag atmoszférija inkább a társadalmi a szöveges kalligráfia. A festők-egykoron klasszikus filozofikus helyre egyetemes több hordozó szöveges-erőtelenséget, képszerkezetet vagy skulpturálisaként értelmezhető az információt és a féltisztított eredetű munkát. A farost vagy farszerkezetet vastagság, reliefként felhív képszerkezet, papírszerűsége, homokból, perleből és portából álló masszát megtartja önmaga anyagosságát, és nem lép az imitáció szolgálatába. A „jelenek anyag szövegében” architektúrális struktúrák, csillogó vakolatok, a természet által erodált, pusztuló falak ismerhetők fel, tehát a felhasznált anyag tökéletes öszahangban van a megjelenített témával. A festvény esküvőjének redukciójával és a figuratív elutasításával elhárít a létezés és az imitáció, csupán a gazdag fakturális hatás és a leggyorsabb geometriai formák adják a kompozíció. [...] Ennek a „gondolattérmentés” azonban mégis szigorú keret ad valami; csak pedig az egyszerűségben is súlyos, filozófiai konklúziókat megfogalmazó képeknek. [...] Egyik legmegrendítőbb munkáján keresztül tárgy is felül: a „Múltmentés” megnevezésű szöveg-dukulopozója arra figyelmeztet, hogy csak egyvalami örökkévaló az enyves.

A lelekesés pusztulás, a létrehozás megszüntetés fogalmakéntben megmutat ezen alkotások, akár konkrétan a roncosság és építési megalkotott festményeket, akár művek tárgy jelenségeket vizsgáljuk. Nincsen való idejük és terük, sem narratívájuk. Érzékkel nehezen felfogható kérdésekkel foglalkoznak, a dolgok végi értelmével. Festőzeti gondolatmenetük.

Szabó Nóra, 2006

Grounds of Thought and Salvaging the Past

By the concept of memory of the pictures of Ádám Gáll [...], the present and future need to bear the past, primarily to lift the taboo from the decay of our own being and our creations and to have the daring to ponder over the meaning and finitude of existence. Our hedonistic age dislikes having to face the inevitability of destruction and annihilation. This metaphysical approach to the theme of mortality has come to be the basic theme of the paintings of Ádám Gáll in recent years. He presents us with a calligraphy of mouldering by lyrical means and refined pictorialness, which avoids concreteness and veiling things in the atmosphere of mystery. Instead of the triad of paint, brush, and canvas, he synthesizes several media; his works traceable to inferred and spot painting can be interpreted as painting reliefs, painting sculptures or sculptures in plane. The mash consisting of grit, paper pulp, sand, perlite, and dust paint applied to fibre-wood or ply-wood boards retains its original materialness, and does not serve imitation. Architectural structures, peeling plaster, crumbling walls eroded by nature can be discovered in the “beauty of throbbing material”, the use of material thus is in perfect harmony with the subject depicted. By the reduction of the means of painting and the rejection of figuration, illusion and imitation disappear; composition is made up purely of rich facture effects and the simplest geometric shapes. Nevertheless this “playground of thought” has its strict limitations: the titles formulating deep philosophical conclusions in their simplicity [...]. In one of Gáll’s most staggering works, a concrete object turns up: the worm-eaten wooden coffin of *Ding an Sich Doubled* cautions that there is one thing eternal: decay.

These works revolve around the concepts of becoming and decay, making and termination, whether we examine the fact that the paintings are made by destruction and construction or their broader layers of meaning. They have neither real time and space nor narrative. They treat issues—the final meanings of things—difficult to perceive by the senses. They are painterly essences of thought.

Nóra Szabó, 2006

Modulációk A, B, C / Modulacions A, B, C, 2006
 ritgélh lény, perle, plasztikus, 3 x 100x100 cm